

DOI: 10.7596/taksad.v9i2.2407

Citation: Dolunay, A., & Kasap, F. (2020). İletişim Etiği ve Temel Yasal Kodları Göz Ardı Eden Yeni Medya Haberciliği: Siyasi Haberlere Yönelik Bir Araştırma. *Journal of History Culture and Art Research*, 9(2), 511-531. doi:<http://dx.doi.org/10.7596/taksad.v9i2.2407>

İletişim Etiği ve Temel Yasal Kodları Göz Ardı Eden Yeni Medya Haberciliği: Siyasi Haberlere Yönelik Bir Araştırma

New Media Journalism Which Ignores Communication Ethics and Basic Legal Codes: A Research on Political News

Ayhan Dolunay¹ & Fevzi Kasap²

ABSTRACT

In this study, especially in the context of the phenomenon of speed, new media news-sites that have much higher importance than mainstream media journalism are discussed in the light of journalistic understanding, communication ethics principles and basic legal codes. In this study, five internet news-sites operating in the TRNC, having their identity, limited political approach and original news production, have been broadcasting for at least two years, while at the same time having printed newspapers; The press was screened on the political news published in the relevant news-sites in the period November-December 2017 and the data collected were evaluated by content analysis method. In addition, semi-structured interviews were conducted with individuals who were performing their jobs in the TRNC new media news-sites in order to support the basic method of the study and to determine the solution proposals; the collected data were evaluated by content analysis method. As a result of this study, TRNC new media news-sites, political news, communication ethics and personality rights in violation of the presentation; In addition, the major factors in this regard were the lack of education and the expectation of high clicks (circulation); concrete solutions to overcome the problems identified.

Keywords: New Media, E-Newspaper, News-Sites, Ethics, Communication Ethics, Violations of Personality Rights, Election, TRNC.

¹ Yrd. Doç. Dr., Near East University (Yakın Doğu Üniversitesi), Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdür Yardımcısı, İletişim Fakültesi Öğretim Üyesi. E-mail: ayhan.dolunay@neu.edu.tr

² Doç. Dr., Near East University (Yakın Doğu Üniversitesi), İletişim Fakültesi Dekan Yardımcısı, Radyo, TV ve Sinema Bölüm Başkanı. E-mail: fevzi.kasap@neu.edu.tr

Öz

Çalışmada, özellikle hız olgusu çerçevesinde, ana akım medya basılı haberciliğinden çok daha yüksek önemi haiz noktaya ulaşan yeni medya haber sitelerinin habercilik anlayışları, iletişim etiği ilkeleri ve temel yasal kodlar ışığında ele alınmaktadır. Çalışmada, KKTC’de faaliyet gösteren, künyesi, kısıtlı da olsa siyasi yaklaşımı ve özgün haber üretimi bulunan, en az iki yıldan beri yayın yaparken, aynı zamanda basılı gazetesi de bulunan beş internet haber sitesi tespit edilerek; ilgili haber sitelerinde, Kasım-Aralık 2017 döneminde yayınlanan siyasi haberler üzerinden basın taraması gerçekleştirilmiş ve toplanan veriler içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Ayrıca, çalışmanın temel yöntemini desteklemek ve çözüm önerilerinin tespiti adına, KKTC yeni medya haber sitelerinde meslek ifa eden bireyler ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiş; toplanan veriler, içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Çalışma neticesinde, KKTC yeni medya haber sitelerinin, siyasi haberleri, iletişim etiği ilkeleri ve kişilik haklarına aykırı şekilde sunduğu; ayrıca, bu hususta en büyük etkenlerin eğitim eksikliği ile yüksek tıklanma (tiraj) beklentisi olduğu tespit edilmiş; saptanan sorunların aşılması adına somut çözüm önerilerine yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yeni Medya, E-Gazete, Haber Siteleri, Etik, İletişim Etiği, Kişilik Hakları İhlalleri, Seçim, KKTC.

Giriş

İçerisinde bulunduğumuz yirmi birinci yüzyılın ilk çeyreğinde, birçok farklı disiplinde değişim ve gelişim söz konusu olmasının yanı sıra; iletişim bilimi açısından da önemli değişimler söz konusu olmuştur. *Dijital bilgi iletişim devri/dijital çağ* olarak adlandırılan milenyum ve sonrası yıllarda, önemli bir iletişim aracı olarak kabul gören yeni medyanın kullanımının yaygınlaşması, gelişmesi ve değişmesi söz konusu olmuştur.

Ana akım medya olarak adlandırılan yapı, kitleleri bilgilendirme, eğitme, eğlendirme gibi görevler taşırken; artık, bu görevlerini yeni medya ve sonraki süreçte gelişimi ve değişimi söz konusu olan sosyal medya ile paylaşmaya başlamıştır.

Bu kapsamda, ana akım medya çalışanlarının haklarını ve özgürlüklerini ele alan ve daha da önemlisi bu hususların sınırlarını çizen “basın hak ve özgürlükleri” genel başlığı; yeni medya ve yeni medya çalışanlarını da kapsamı altına almıştır. Çünkü yeni medya, -deyim yerinde ise- önemli ölçüde ana akım medyanın yerini almaya başlamış; bu durum da beraberinde, yeni medya üzerinden görev ifa eden çalışanların, mesleki hak, özgürlük ve bunların sınırlarını tartışmaya açmıştır. İlgili bireylerin, mesleki hak, özgürlükleri ile bunlara ilişkin sınırlamalar, ana akım medya çalışanlarının mesleki hakları, özgürlükleri ve bunlara ilişkin sınırlamalar ile büyük ölçüde benzeşmekle birlikte; beraberinde, *daha önemli* bir sorumluluk getirmektedir. Çünkü, yeni medyada, ana akım medyanın oldukça ilerisinde bir “hız” olgusu söz konusudur. Ana akım medya çalışanlarının pek tabii meslek etiğine uygun olarak çalışmalarını gerçekleştirmeleri gerekirken; kat kat üzerinde bir hızla, tüm çalışmalarının bireylere (topluma) ve hatta diğer toplumlara servis edileceği düşünüldüğünde, yeni medya çalışanlarının, daha da yüksek bir özen yükümlülüğü olması gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır.

Bu çerçevede, yeni medya haber sitesi mensuplarının, hak ve özgürlükleri bağlamında gerçekleştirdikleri yayınlarında, iletişim etiği ve aynı zamanda, kişilik hakları, masumiyet karinesi ve lekelenmeme hakkı çerçevesindeki hukuki temelli sınırlamalara yüksek önem göstermesi gerekmektedir.

I. Teorik Çerçeve

Çalışmada, özellikle hız olgusu çerçevesinde, ana akım medya basılı haberciliğinin çok daha da ilerisinde bir önemi haiz noktaya ulaşan yeni medya haber sitelerinin habercilik anlayışları, iletişim etiği ilkeleri ve temel yasal kodlar ışığında ele alınmaktadır.

Bu kapsamda, odaklanılan örnek olan KKTC’de, toplum nezdinde, basın etiği ilkeleri ve bu kapsamda özellikle kişilik hakları, lekelenmeme hakkı ve masumiyet karinesi gibi aynı zamanda hukuki temelleri de bulunan ilkeler göz ardı edilerek yeni medya haber sitelerinde sunulan siyasi haberlerin tespiti ve bu sorunun aşılabilmesi adına somut öneriler sunulması, çalışmanın temel problemini ve amacını oluşturmaktadır.

Bu temelde, çalışmada, şu sorulara yanıt aranmaktadır:

KKTC’de faaliyet gösteren internet haber sitelerinin siyasi haber yayınlarında;

1. İletişimin etiği ilkelerine yeterince riayet edilmekte midir?
2. Hangi alt kategori ve/veya kategorilerde, etik ihlal oranı artış göstermektedir?
3. Etik ihlallerin sebepleri nelerdir?
4. Etik ihlaller hangi somut çözüm yöntemleri ile önlenebilir?

Bu çerçevede, KKTC’de faaliyet gösteren, künyesi, kısıtlı da olsa siyasi yaklaşımı ve özgün haber üretimi bulunan, en az iki yıldan beri yayın yaparken, aynı zamanda basılı gazetesi de bulunan beş internet haber sitesi tespit edilerek; ilgili haber sitelerinde, Kasım-Aralık 2017 döneminde yayınlanan siyasi haberler (1450 haber) üzerinden basın taraması gerçekleştirilmiştir. Tarama öncesi belirlenen üç alt kategori olan milletvekilliği seçimi haberleri, Kıbrıs sorunu haberleri ve diğer yerel siyasi haberler kategorileri içerisinde yer alan etik ihlal içeren haberlerin (161 Haber), %75 oranında (121 Haber) milletvekilliği seçimine yönelik olması hasebiyle -diğer iki kategorideki etik ihlal oranının birleşiminin üç katı-, kapsam, çalışmanın ilgili kısmında detaylandırılacağı üzere, milletvekilliği seçimi haberleri ile sınırlandırılmıştır. Basın taraması çerçevesinde toplanan veriler (etik ihlal içeren ilgili haberler), içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. İçerik analizleri gerçekleştirilirken, ilgili haberlerdeki paragraflar ele alınarak; aşağıda detaylarına yer verilecek ilgili iletişim etiği ilkelerine ve temel yasal kodlara riayet edilip edilmediği çerçevesinde değerlendirme gerçekleştirilmiştir.

Ayrıca, çalışmanın temel yöntemini desteklemek ve çözüm önerilerinin tespiti adına, KKTC yeni medya haber sitelerinde meslek ifa eden bireyler ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiş; toplanan veriler, içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir.

Yukarıda da vurgulandığı üzere, özellikle hız olgusu çerçevesinde, ana akım medya basılı haberciliğinin çok daha da ilerisinde bir önemi haiz noktaya ulaşan yeni medya haber sitelerinin haberciliğinin, yine ilgili hız olgusu çerçevesinde, bireylerin haklarını saniyeler içerisinde, geri dönüşü olmayacak şekilde zedeleyebilme potansiyeli, çalışmanın önemini ortaya koymaktadır. Odaklanılan KKTC örneğinde, özellikle seçim dönemine yakın tarihlerde gerçekleştirilen basın taraması, ilgili atmosfer içerisindeki yoğun yayıncılık çerçevesinde, etik ilkelerin ve temel yasal kodların ne derece göz ardı edildiğini ortaya koyabilmekle birlikte, yarattığı “vahim” sonuçların tespiti ve değerlendirilmesi açısından da çalışmanın önemine işaret etmektedir.

Çalışma, yazarların, bu hususta, aynı temellere dayanan çalışmaları dışında, literatürde KKTC örneğine bu ölçüde odaklanan başka hiçbir çalışma bulunmaması yönünden özgün nitelik taşımaktadır. Çalışmanın önemi ve özgünlüğü çerçevesinde, bu çalışma, literatüre ve alana, önemli bir boşluğu doldurma ve somut çözüm önerileri sunma noktasında katkı sağlayacaktır.

II. Literatür Taraması

A. İnternet Gazeteciliği

Geleneksel gazetelerden farklı olarak, internet gazetelerinin bir başlangıcı ve sonu bulunmamakta; başka bir ifade ile, internet gazetelerine rastgele erişim sağlanmaktadır. Bu durum, istenilen veriye istenilen anda ulaşılmasına neden olmuştur. Bu kapsamda, internet haber siteleri, bireylerin ihtiyaç duyduğu her türlü haber ve bilgi ihtiyacını karşılayabilir duruma gelmiştir. İnternet yayıncılığı, zamandan bağımsızdır. Bir bilgisayar ve gerekli teçhizat yardımıyla istenilen herhangi bir yerden, istenilen zamanda yayın yapılabilmesi şansı sunmaktadır. Çevrimiçi (online) yayınlar ve arşiv her an

erişime açıktır. Sağlanan etkileşim sayesinde, yeni medya haber sitesi mensupları, okuyucunun istek ve talepleri doğrultusunda yayınlarını şekillendirebilmektedir.

Yeni medyanın-internet haber sitelerinin, beş temel özelliği bulunmaktadır (Manovich, 2001: 21):

(i) Dijital temsil, (ii) modülerlik, (iii) otomasyon, (iv) değişkenlik, (v) kod çevrimi.

Bu özellikleri ile yeni medya, gazeteci ve vatandaş kavramlarının iç içe geçmesine; etkileşim özelliğiyle her vatandaşın, gazeteci olabilme şansına erişmesine neden olmuştur.

Yeni medya epistemik bir kopma veya kırılmayı ifade etmektedir. Çünkü yeni medya -internet haber siteleri- bireyler için bilgi ve haber gibi, sosyal ilişkileri de esas alan bir müzakere alanı yaratarak; geleneksel medyadan, yani basılı gazetelerden farklı olarak bilgiye anında ve her yerden ulaşım sağlamıştır. Bilginin çeşitlenmesi, daha hızlı ve etkileşimli olarak yayılmasına zemin yaratan yeni medyanın; dezenformasyona olanak tanınması, herkesi içerik üretebilir bir konumda görmesi sebebiyle, meslek profesyonellerinin olumsuz etkilemesi vb. gibi birtakım dezavantajlar taşıdığını ve yukarıda sayılan tüm olanaklarına karşın; ilerleyen zamanlarda dezavantajlarını daha da fazla göz önüne sereceğini ileri süren yaklaşımlar da bulunmaktadır. (Bkz. Gitelman, 2006: 6).

Yeni medya teknolojileriyle birlikte klasik okur yazarlık kavramı yeni medya okur-yazarlığına dönüşmüştür. Yeni medyayı anlamaya çalışan araştırmacılar, eğitimciler ve politikacılar arasında yeni medya okur-yazarlığının önemini artırmaya yönelik çabalara rağmen, yeni medya okuryazarlığı ile ilgili belirsizlik tamamen ortadan kaldırılamamıştır (Lin vd., 2013: 160-168). İnternet gazeteciliği yapan web siteleri, zamandan ve mekândan bağımsız olarak yaptıkları yayınlar aracılığıyla, çok daha geniş okur kitlesine ulaşma şansına sahip olmuştur. Ülke içinde ancak belirli bir kitleye erişme olanağı bulan geleneksel gazetelerin ötesinde; internet gazeteciliğinin gelişmesiyle birlikte global bir boyuta ulaşılmıştır. Dolayısıyla, artık her internet gazetesi, nitelik itibarıyla, "uluslararası yayın yapan gazete" olarak kabul edilebilmektedir (Dolunay, 2018: 24).

İnternet yayıncılığının hayatımıza kattığı en önemli gelişmeysen, McLuhan'ın yaklaşımındaki gibi, küresel köye dönüşen dünyanın her noktasında yaşanan gelişmeleri dakikası dakikasına öğrenme şansına sahip olunmasında yatmaktadır (Rigel, 2005: 17; Dolunay, 2018: 18). Dünyada, takip etmesi imkânsız hale gelen hızlı bilgi akışı göz önünde bulundurulduğunda, haberin en hızlı şekilde okuyucuya ulaştırılması, internet gazeteciliğinin, "gelecekteki gazetecilik şekli" olacağına en önemli kanıtı niteliğindedir. İnternet gazeteciliğinin en önemli avantajı, yayınlanan haberlerin sadece metin ve fotoğraflar ile sınırlı değil de aynı zamanda görüntü ve ses ile daha da zenginleştirilerek okuyucuya sunulmasıdır.

Tarih boyunca, haberi aktaran gazeteci ile okuyucu arasında her zaman bir mesafe olmuştur. Ancak internet yayıncılığının her geçen gün daha da aktif hale gelmesiyle birlikte bu mesafe de yok olmaya başlamıştır. Günümüzde, internet yayınları, sadece gazetede çalışan personelin değil aynı zamanda okuyucunun da yorum ve görüşlerini kamuoyu ile paylaşmaktadır. Dolayısıyla, okuyucu haberin tartışılmasını istediği boyutunu "kahve köşelerinde" ve "evinde" eleştirmekten öte, internet ağı üzerinden daha geniş kitlelerle paylaşma ve tartışma şansına sahip olmaktadır.

İletişim alanındaki gelişmeler çerçevesinde, bu denli interaktif ve hızlı bir gazetecilik anlayışı ortaya çıkmış ve insan hayatı kolaylaştırılmış olsa da; diğer yandan, yeni medya haber sitesi çalışanlarının, çağa, teknolojiye, "hız"a, ayak uydurma noktasındaki çabaları, beraberinde, etik ve hukuki değerleri göz ardı eden yayıncılık anlayışını da beslemiştir.

Öyle ki, bazı internet haber sitesi çalışanları, eğitsel faaliyetlerin eksikliği ve mesleki bilincin azlığı çerçevesinde ve/veya haber sitelerinin yüksek tıklanma alması (tiraj) kaygısı çerçevesinde -ki bu durum, ilgili haber sitesine verilen reklamların daha çok tıklanarak, daha yüksek gelir kaynağı sağlanması hedefiyle de doğru orantılıdır-, "daha ilgi çekici/şaşırtıcı", "daha zedeliyici/sert", yayınlar gerçekleştirilmektedir. Bu durum, bazen haberin başlığında, bazen haberin içeriğinde, bazense her

ikisinde de söz konusu olabilmektedir (Banar, 2006: 130; Dolunay, 2018: 232; Dolunay & Kasap, 2018: 681). Üstelik bu haberler de, sosyal medyanın sağladığı kolaylıkla, “doğrulanması şartı olmaksızın”, çok daha geniş kitlelere ulaşabilmektedir (Allcott & Gentzkow, 2017: 211; Ünal & Taylan, 2017: 85).

Temel sorun olarak, iletişim etiği ilkelerinin ve temel yasal kodların göz ardı edilmesi sürülürken; bu aşamada, iletişim etiği kavramının tanımlanması yerinde olacaktır.

B. İletişim Etiği

Badiou (2004: 41), aslında, etik diye bir şeyin olmadığını; sadece bir şeyin etiği (siyaset, bilim, sanat) olduğunu ileri sürmektedir. Pieper ise, etiğin sadece kuramsal bir bilimsel dene olarak değil; pratikte de bilimsel olarak yapılabildiğini, genel etiğin, kaidelerinin belirli bir yaşam ve eylem üzerinde uygulama bulması ile, özel, somut hal aldığını ifade etmektedir (Uzun, 2007: 26; Dolunay & Kasap, 2017: 3).

Diğer alanlar ile ilgili etik meselesi bir yana; çalışma konusu kapsamında, sadece iletişim etiği hususuna değinilecek olursak; iletişim etiği, iletişimle ilgili meslekleri ifa eden çalışanların, meslek etiğini ifade etmektedir. Bu kapsamda iletişim etiği, haber ajanslarında, gazetelerde, radyo ve televizyon kuruluşlarında veyahut sanal ortamda (internet üzerinden) habercilik mesleğini ifa eden bireylerin ve bununla birlikte, ilgili alanlarda; haber dışı içerikleri oluşturanların, ürünleri yer alan reklamcılarının ve halkla ilişkiler uzmanlarının meslek etiğini kapsamı altına almaktadır (Uzun, 2007: 27; Dolunay & Kasap, 2017: 3).

Çalışma konusu bağlamında, iletişim etiği, gazetecilerin, mesleklerini icra ederken uymak zorunda oldukları kurallar ve ilkeler bütünüdür. Bu etik ilkeler, hangi eylemlerin iyi (ya da daha iyi) olduğunu, hangi uygulamalardan kaçınmak gerektiğini belirterek, gazetecilere yol göstermektedir (İrvan, t.y.; Ceylan, 2012: 45).

Medya mensuplarının, iletişim etiği kapsamında; *ülkeden ülkeye nüans farklılıkları olabilmekte birlikte-* aşağıda başlıkları verilecek, genel ilkelere uygun olarak mesleklerini ifa etmeleri beklenmektedir:

(i) Kamu Yararı, (ii) **Tarafsızlık ve Objektiflik**, (iii) **Kişilik Hakları ve Özel Hayata Saygı (Maddi & Manevi)**, (iv) **Doğruluk – Dürüstlük**, (v) **Haber ve Yorum Ayrımı**, (vi) Haber Kaynağı ve Meslek Sırlarına Saygı ve Sadakat, (vii) **Eleştiri Sınırlarını Aşmama – İftira, Hakaret, Kötüleme Kaçınma**, (viii) **Kişisel Çıkarların Reddi**, (ix) Terörizm, Şiddet ve Pornografiye Karşı Tavr Alma.

Yukarıda da görüldüğü gibi, tümü önem arz etmekle birlikte, çalışma konusu bağlamında öne çıkan iletişim etiği ilkeleri çerçevesinde, gazeteciler ve yeni medya üzerinden görev ifa eden gazeteciler -pek tabii çok daha yüksek dikkatle-, yayınlarında;

- Tarafsız ve objektif yaklaşımlar sergilemeli: Haberde yer alan taraflar arasında (ve/veya haber içeriğindeki taraflar ile, haberde yer almayan taraflar arası), bir tarafı “kayıran”; ayrıca, objektif sınırları aşacak şekilde eleştirilerde bulunan bir habercilik anlayışından kaçınılmalı (Banar, 2006: 132)
- Kişilik hakları ve özel hayata saygı göstermeli: Bireylerin, ad, soy ad ve fotoğraflarını izinsiz kullanmamaktan, toplum önünde, şeref ve haysiyetini, saygınlığını zedeleyici -bu çerçevede, yine, masumiyet karinesi³ ve lekelenmeme hakkını⁴ zedeleyen- habercilik anlayışından; sır alanı

³ Masumiyet karinesi, herkesin, suçu mahkeme tarafından sabit oluncaya kadar, suçsuz kabul edileceğini ifade eden temel bir hukuki ilkedir. Yüksek önemine istinaden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi md. 6/2 ile, yine İnsan Hakları Evrensel Beyanname md. 11 ile düzenleme altına alınmıştır.

⁴ Lekelenmeme hakkı, “suç şüphesi nedeniyle hakkında soruşturma ya da kovuşturma yürütülen kişinin bu işlemlerden dolayı onur, şeref ve haysiyetinin zarar görmemesi, toplum içindeki saygınlığının zedelenmemesi, hakkında henüz kesin hüküm verilmemiş kişinin masumiyetine zarar verecek, kişiyi toplum nezdinde mahkûm edecek nitelikte her türlü yayından kaçınma” olarak tanımlanabilmektedir (Kara, 2012: 188; Gülsün, 2015: 25).

- olarak tanımlanan mahrem alanlarına, evlerine, yaşamlarına, müdahale edici habercilik anlayışından kaçınmalı (Öngören, 1996: 26-27; Banar, 2006: 31; Uzun, 2007:100-106),
- Doğruluk-dürüstlük ilkesine uymalı: Edindikleri bilgilerin doğru olup olmadığını teyit etmeksizin yayınlamaktan ve yalan haber yapmaktan kaçınmalı (Erol, 2012: 103; 148).
 - Haber ve yorum ayırımına uymalı: Haber değeri olmayan, sadece şahsi yorumlara dayanan yayınlar yapmaktan ve/veya haber içerisinde, kabul edilebilir ölçüyü aşacak şekilde yorumlarına yer vermekten kaçınmalı (Erol, 2012: 127; 132),
 - Eleştiri sınırlarını aşmama – iftira, hakaret ve kötülemeden kaçınma ilkelerine uymalı: Yine kişilik haklarını zedeleyici şekilde, eleştiri sınırlarını kabul edilemez ölçüde aşmaktan; iftira, hakaret ve kötüleyici içerikte haberler yayınlamaktan kaçınmalı (Dolunay & Kasap, 2017: 539; Dolunay, 2018: 35)
 - Kişisel çıkarları reddetmeli: Kişisel anlamda çıkar sağlamak amacıyla, taraflı, yanlı, “ısmarlama” haber yayınlarından kaçınmalıdır (Erol, 2012: 129).

Bu gruplar içerisinde, **tarafsızlık ve objektiflik, kişilik haklarına saygı, haber-yorum ayrımı ve eleştiri sınırlarını aşmama ilkeleri**, aşağıda gerçekleştirilecek haber analizlerinde ele alınacak paragrafların incelenmesi bağlamında, dikkate alınacaktır⁵.

Diğer yandan, diğer alanlardaki etik gibi, iletişim etiğinde de mesleki etik ilke ve değerlerin oluşturulması ve pratiğe yansması, kendini düzenleme ile söz konusu olmaktadır. Kendini düzenleme, yoruma açık ve öznel bir kavram olmakla birlikte; geleneksel anlamda kendini düzenleme, medya çalışanlarının, gönüllü olarak oluşturdukları bir takım kuralı ve bu kuralların pratiğe yansıtılış yöntemlerini ifade etmektedir (Uzun, 2007: 27-28).

Kendini düzenleme yöntemleri arasında, mesleki kuruluşların bir araya gelerek, meslek örgütleri oluşturması ve bu örgütlerce genel ilkelerin belirlenerek, denetim gerçekleştirilmesi; devlet tarafından denetim gerçekleştirilmesi, ombudsman tarafından denetim gerçekleştirilmesi; okuyucu mektuplarının dikkate alınması gibi örnekler bulunmaktadır (Dolunay & Kasap, 2017: 3).

Diğer yandan, kendini düzenleme olup olmadığı tartışmalı olan, ancak belirli ulusal bağlamlarda kabul edilebilir olan bir diğer çözüm yöntemi de hukuk aracılığı ile söz konusu olmaktadır. Bu kapsamda, iletişim etiği ilkeleri, yasa koyucu tarafından normlaştırılabilmektedir.

Pek tabii, yasaların, ülkelerin siyasal, kültürel ve yasal geleneklerinin farklılığı nedeni ile, ülkeden ülkeye değişiklik gösterdiği ve bu nedenle de eğer kendini düzenleme olarak kabul edecek olursak, yasa koyanın kendini düzenlemesi, yani iletişim etiğine yönelik yasal düzenlemeler de evrensel etik ilkeler bir yana, ülkeler arası farklılık gösterebilmektedir (Uzun, 2007: 28-29). Ancak belirtmek gerekir ki, KKTC açısından, basın hak ve özgürlükleri ile, çalışma konusu açısından önem arz eden, iletişim etiği kapsamındaki sınırlamaları, pek çok ülkenin aksine⁶, yasalar eliyle de düzenleme altına alınmamıştır (Dolunay, 2018: 44-45).

III. ARAŞTIRMA

A. Basın (İnternet Haber Sitesi) Taraması

1. Yöntem

Çalışmada, KKTC yeni medya haber siteleri ile ilgili istatistiki bilgi oluşturmak (yayımlanan haber sayısının -adli, siyasi, ve diğer-, ilgili haberlerin kaçında etik/hukuki ihlale rastlandığının, ilgili ihlallerin hangi gruplara ayrıldığının tespiti) amacı ile, yukarıda belirtilen beş internet haber sitesi üzerinden, iki aylık (Kasım, Aralık 2017) olmak üzere, tarama gerçekleştirilmiştir.

⁵ Geriye kalan ilgili ilkelerin analizlerde dikkate alınmaması; ilgili haberlerin içeriğinden, diğer ilkelere riayet edilip edilmediği sonucuna varılamayacak olmasıdır.

⁶ Basın hak ve özgürlükleri ile sınırlarını yasalar eliyle düzenleyen pek çok ülke bulunmaktadır. Ör. ABD, Avrupa Birliği Ülkeleri, Türkiye vb. (Bkz. Dolunay, 2018).

İlgili sitelerin tespiti, belirtildiği üzere, yeni medyanın, ana akım medyadan farklılıkları çerçevesinde; KKTC'de faaliyet gösteren internet haber sitelerinin, KKTC ana akım medya organı basılı gazeteler gibi kayıt zorunluluğu bulunmaması çerçevesinde, tam sayısının tespit edilememesi nedeniyle; yine basılı gazeteler gibi, uzun bir geçmişe ve çok bariz bir siyasi çizgiye sahip olmamaları nedeniyle, nitel araştırmada rastlantısal örneklem ile gerçekleştirilmiştir.

İlgili haber sitelerinin tespiti, belirtildiği gibi rastlantısal olarak sağlansa da birtakım hususlar göz önünde bulundurulmuştur:

1. Künyesi bulunmakta mıdır?

Künye veyahut diğer bir ifade ile, gazeteler/internet haber siteleri açısından "kimlik"; aşağıdaki unsurların yer aldığı, en önemli hususların başında gelmektedir:

(i) Yayının adı: (X İnternet Haber Sitesi), (ii) İmtiyaz sahibi: (xxx xxx), (iii) Kuruluş tarihi: 1.12.1960 gibi, (iv) Yönetim merkezi: Yayının yönetildiği merkez/ofis adresi, (v) Genel Yayın Yönetmeni, (vi) Sorumlu Yazı İşleri Müdürü-Yazı İşleri Müdürü, (vii) Genel Koordinatör, (viii) Haber Müdürü, (ix) Editör, (x) Muhabir, vd.

Çalışmada, doktrinde/mesleki çevrelerde kabul gören görüş olan künye bulunması gerekliliğine (Kalkan, vd., 2014) katılma yönünde tercih kullanılmış ve basın taramasına konu 5 internet haber sitesi de künyeye sahip internet haber siteleri arasından tespit edilmiştir.

2. Kaç yıldır yayın yapmaktadır?

Örneklemin oluşturulmasında, yeni kurulmuş internet haber siteleri dikkate alınmamış; "en az" iki yıldır yayın hayatını sürdüren internet haber siteleri arasından, basın taraması yapılacak beş internet haber sitesi belirlenmiştir.

3. Sınırlı da olsa, siyasi yaklaşımı ne yöndedir?

Çalışma konusuna uygun olarak, milletvekilliği haberlerinde, eleştiri dozunu aşabilecek; etik ve hukuki ihlallere yol açan haber sayılarının artışı söz konusu olabilecektir. Bu nedenle, siyasi görüş de dikkate alınmış; 3 sol görüşlü/sol görüşe yakın; iki sağ görüşlü (sağ görüşe yakın) internet haber sitesi, çalışmanın basın taraması başlığı altında örnekleme dahil edilmiştir.

4. Sadece yeni medya üzerinden mi yayın gerçekleştirmektedir? Yoksa aynı zamanda basılı yayın da gerçekleştirmekte midir?

Çalışmada hem yeni medya üzerinden hem de basılı olarak yayın gerçekleştiren dört internet haber sitesi; bir de sadece yeni medya üzerinden yayın gerçekleştiren internet haber sitesi örnekleme dahil edilmiştir.

5. Yeni (özgün) haber üretimi var mıdır? Yoksa sadece, diğer yeni medya haber sitelerinde/basılı gazetelerde yayımlanan haberlere mi yer vermektedir?

Basın taraması çerçevesinde oluşturulan örnekleme yer verilen beş haber sitesi, özgün içerik üreten -gündeme ilişkin haberlere yönelik, "kaynak belirterek", istisnai yayınlar gerçekleştiren- haber siteleri arasından tespit edilmiştir.

Bu kapsamda, Ada Haber (Künye, t.y.), Detay Kıbrıs (Künye, t.y.), Diyalog (Künye, t.y.), Havadis (Künye, t.y.) ve Yeni Bakış (Künye, t.y.) internet haber siteleri, örnekleme olarak dahil edilmiştir.

Nitel araştırmada, yukarıdaki hususlar da *sınırlı olarak* dikkate alınarak, rastlantısal olarak tespit edilen haber sitesi örnekleme (nitel araştırmada amaçlı örneklem kapsamında, uygun örnekleme/kolay ulaşılabilir durum örnekleme -*convenience sampling*-) çerçevesinde gerçekleştirilen analizler; aynı zamanda, nicel araştırma yöntemlerindeki gibi, rakamsal verilere de dönüştürülmüştür.

Örneklemin oluşturulmasında tercih edilen, kolay ulaşılabilir durum örnekleme, nitelik olarak, araştırmaya hız ve pratiklik kazandırmaktadır. Çünkü bu yöntemde araştırmacı, yakın; erişilmesi kolay

olan bir durumu seçmektedir. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme, genellikle diğer örnekleme yöntemlerini kullanma olanağının bulunmadığı durumlarda tercih edilmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2008).

Bahse konu tarama çerçevesinde, ilgili sitelerin haber-siyasi haber sayıları tespit edilmiş; beş site toplamından elden edilen rakamlar çerçevesinde saptanan en fazla etik ihlal içeren haber sayısı değişken olarak kabul edilmiş ve bu çerçevede; siyasi haberlerde, neredeyse etik ihlal içeren haberlerin tamamının, araştırmanın gerçekleştirildiği döneme yakın bir tarihe (07.01.2018) denk gelen, “KKTC Milletvekilliği Erken Genel Seçimi”ne ilişkin olduğu saptanmıştır.

Buna göre, siyasi haberlerde, “milletvekilliği seçimi” konulu tespit edilmiş etik ihlal içeren haberlerin analizi, içerik analizi yöntemi ile gerçekleştirilmiştir.

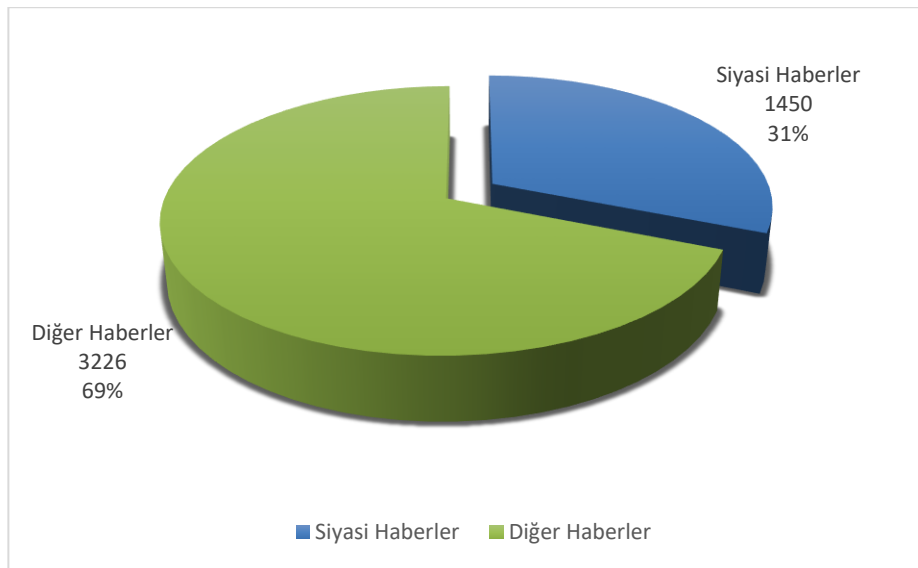
İçerik analizi; iletişim neticesindeki içeriğin, tarafsız, sistemli ve niceliksel tanımıdır (Berelson, 1952: 17; Koçak & Arun, 2006: 22). Bir başka tanımla içerik analizi, veriden onun içeriğine dair tekrar edilebilir ve geçerli sonuçlar çıkarmak amacıyla kullanılan araştırma tekniğidir (Krippendorff, 1980: 25).

Başka bir tanıma göre ise, içerik analizi, metinden çıkarılan geçerli yorumların, birbirini izleyen işlemler neticesinde ortaya konulduğu bir araştırma tekniğidir (Weber: 1989: 5; Koçak & Arun, 2006: 22).

Bu çerçevede basın taraması neticesinde ulaşılan veriler; haber içeriklerindeki paragraflar incelenerek, yukarıda detaylı açıklamalarına yer verilen, “**tarafsızlık ve objektiflik**”, “**haber-yorum ayrımı**” “**eleştiri sınırlarını aşmama/kişilik haklarına saygı**” temel ilkeleri ile çelişen yayınlar olarak kodlanarak, analiz edilmiştir. İlgili kodlamalar tek kategori ve tema altında toplanmaktadır: “**İletişim Etiğine ve İnsan Onuruna/Saygınlığına Aykırı Yayınlar**”.

Çalışmanın içeriği doğrultusunda, bazen çok detaylı bir kodlama gerekirken; bazense, o denli kapsamlı bir kodlamaya ihtiyaç duyulmayabilmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2008: 233; Karataş, 2017: 80). Bu kapsamda, çalışmanın mahiyeti gereği, gerçekleştirilen basın taramasında ulaşılan verilerin taşıdığı kolaylıkla değerlendirilebilme niteliği çerçevesinde, daha girift bir kodlama ve kategori, tema oluşturulması gerekli görülmemiştir.

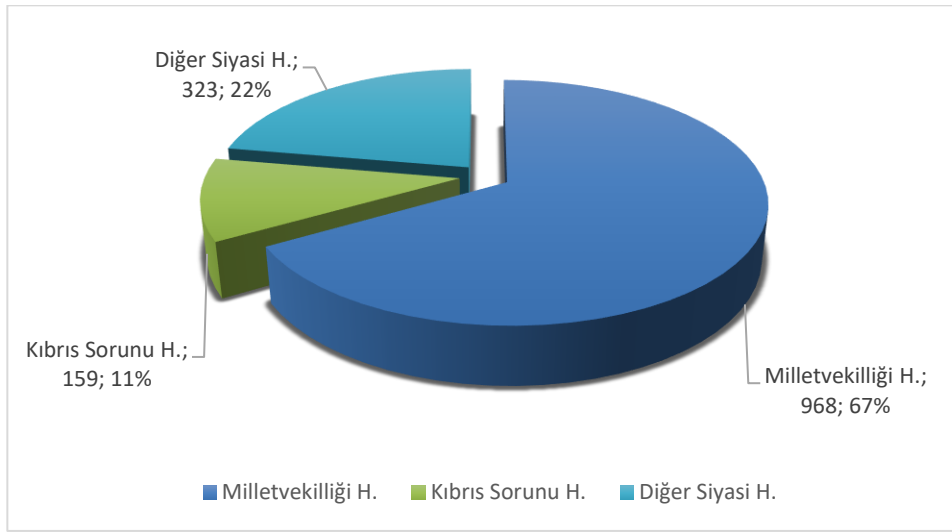
Diğer yandan, haber sitelerinin gerek kendi içerisinde gerekse diğer sitelere kıyasen, haber – siyasi haber oranlarına, yine siyasi haber alt gruplarının (Kıbrıs Sorunu ve Diğer) oranlarına, kodlama çerçevesinde tespit edilen etik ihlal içeren haberlerin oranlarına, grafikler aracılığı ile yer verilmiştir.

Grafik 1: Toplam; Haber - Siyasi Haber Yüzdeleri

İlgili beş haber sitesinde, iki aylık taramada, toplam 4676 (%100) haber yayımlandığı tespit edilmiştir. Bahse konu haberler, genellikle, “Kıbrıs”⁷, “Türkiye” ve “Dünya” kategorileri altında yer bulmuş; bazı sitelerde “adli haberler”, “siyasi haberler”, “magazin haberleri”, “eğitim haberleri” vb. kategoriler altında verildiğine de rastlanmıştır. Çalışmada odaklanılan örneğin KKTC olması çerçevesinde, 4676 haber içerisinde, temelde, KKTC ile ilgili haberler dikkate alınmış; (i) KKTC odaklı siyasi haberler: 1450 adet (%31), (ii) Diğer haberler (KKTC odaklı diğer haberler ve/veya Türkiye, Dünya kategorisindeki haberler 2176 adet (%47) olarak tespit edilmiştir⁸.

Çalışmada, yayımlanmış 4676 adet haber içerisindeki, KKTC odaklı siyasi haberlerden oluşan 1450 adet haber (%31) incelemeye tabi tutulmuştur.

Grafik 2: Siyasi Haber Türlerine Göre Dağılım

Basın (yeni medya) taramasında tespit edilen siyasi haberlere ilişkin türler aşağıdaki şekilde olup; araştırma dönemsel olarak, 7 Ocak 2018 KKTC Milletvekiliği Erken Seçimi'ne oldukça bir yakım dönemde gerçekleştirildiği için, siyasi haberlerden, sadece Milletvekiliği Seçimi'ne ilişkin haberlerin incelenmesi hedeflenmiş; “Kıbrıs Sorunu” ve “Diğer Siyasi Haberler”, başlıklı türler ve/veya şeklindeki türlerinin başlıkları, tarama neticesinde oluşturularak, çalışmaya eklenmiştir.

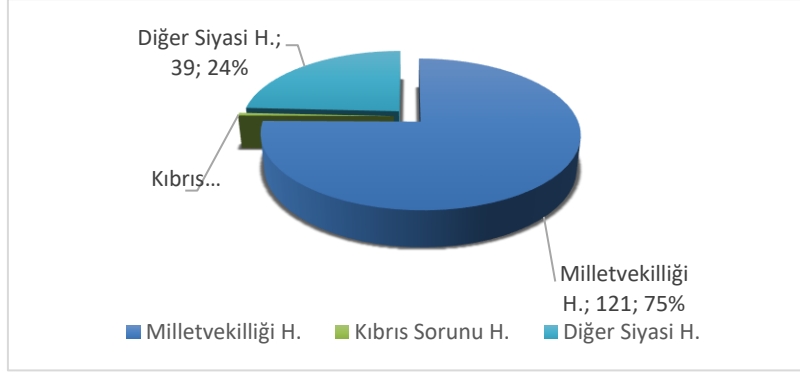
Yukarıda grafiksel olarak da yer verilen, siyasi haber türlerine ilişkin rakamsal/oransal değerler şu şekildedir⁹:

(i) Diğer Siyasi Toplam Haber: 323 adet (%22), (ii) Kıbrıs Sorunu Toplam Haber: 159 (%11), (iii) Milletvekiliği Seçimi Toplam Haber: 968 (%67).

⁷ “Kıbrıs” kategorisi, terimsel açıdan, tüm Kıbrıs coğrafyasını temsil ediyormuş gibi bir algıya yol açabilmesine karşın; istisnai durumlar dışında, sadece KKTC'ye ilişkin haberlerin yer aldığı bir kategoridir.

⁸ Çalışmada, grafiksel olarak, verilere yer verilmesine/aşağıda yer verilecek olmasına karşın; okuyucular açısından, daha kolay okuma/inceleme olanağı yaratılması; ayrıca, gerekli yerlerde ek açıklamalara yer verilebilmesi adına, ilgili grafiksel verilerin ardından, aynı rakamlara/oranlara, metin içerisinde de yer verilmiştir/aşağıda yer verilecektir.

⁹ Siyasi haber türlerine, rakamsal olarak en az veyahut en çok adete denk gelmesine göre değil; okuyucular tarafından, daha kolay okunabilme/inceleme hedeflenerek, alfabetik sıralamaya göre yer verilmiştir.

Grafik 3: Etik İhlal İçeren Siyasi Haber Türlerine Göre Dağılım

Yukarıda belirtilen, toplam 1450 adet siyasi haberden, 161'inde, etik ihlal tespit edilmiştir. Tespit edilen etik ihlal içeren haberlerin, türlerine göre sayısal/oransal dağılımı şu şekildedir¹⁰:

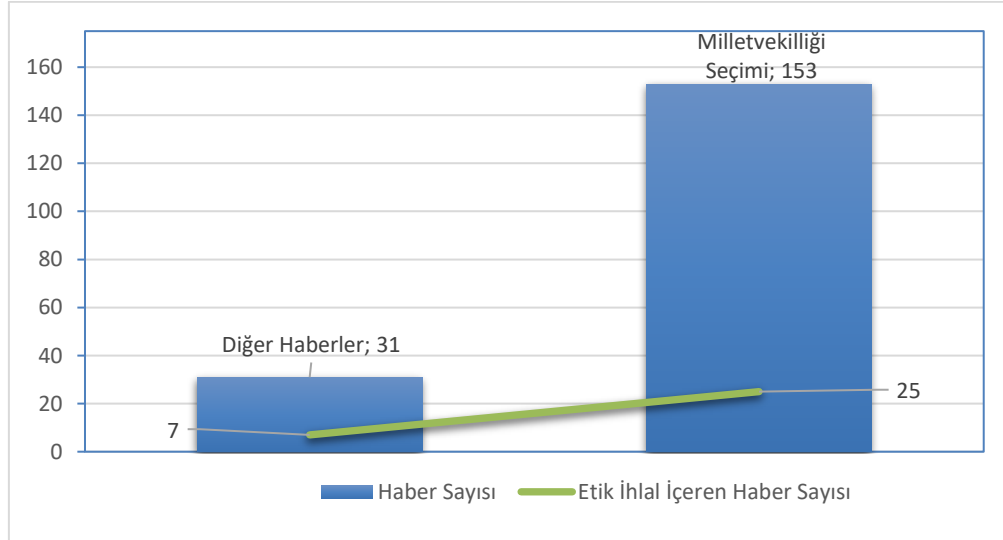
(i) Milletvekilliği Seçimi İle İlgili Etik İhlal İçeren Toplam Haber: 121 (%75), (ii) Kıbrıs Sorunu İle İlgili Etik İhlal İçeren Toplam Haber: 1 (%1), (iii) Diğer Etik İhlal İçeren Toplam Siyasi Haberler: 39 (%24).

Diğer yandan, sadece milletvekilliği haberleri kategorisi ele alınırsa, 968 haber içerisindeki 121 habere etik ihlal rastlandığı ve oranın %12,5 olduğu görülmektedir. Etik ihlal içeren haber oranı, genel sayı içerisinde düşük gibi düşünülebilecek olsa da yüksek bir haber yayın sayısı olması sebebiyle oranın bu şekilde olduğu ve bu oranın da, iletişim etiği ve hukuk bağlamında bireylerin kişilik hakları, masumiyet karinesi ve lekelenmeme hakkının zedelenmesi çerçevesinde düşünüldüğünde, oldukça olumsuz sonuçlar doğurması muhtemel, azımsanamayacak bir oran olduğu ifade edilebilecektir.

2. Analizler

Siyasi haberlerde bir alt kategori (milletvekilliği seçimi haberleri) için; etik ihlal içeren haber rakam/oranlarına ilişkin tespitler aşağıdaki şekildedir:

Ada Haber

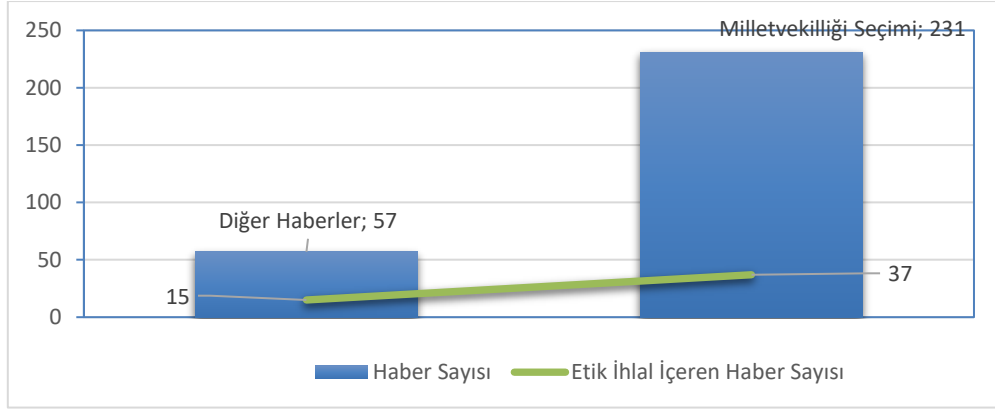
Grafik 4: Ada Haber – Siyasi Haber Sayısı/Etik İhlal İçeren Siyasi Haber Türleri Sayısı

Toplam siyasi haber/milletvekilliği seçimi haberi sayısı: 184/153 (%84).

Milletvekilliği seçimi haberlerinde, toplam/etik ihlal içeren haber sayısı: 153/25 (%16)

¹⁰ Siyasi haber türleri içerisinde, kategorilere, etik ihlal oranına göre, çoktan aza doğru sıralanmış şekilde yer verilmiştir.

Detay Kıbrıs

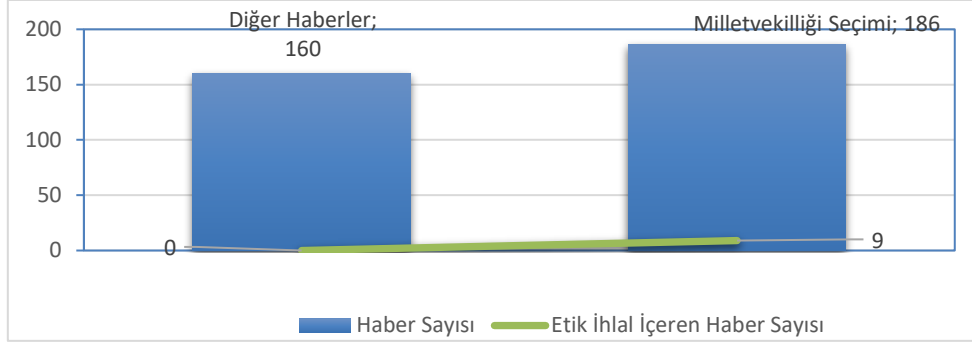

Grafik 5: Detay Kıbrıs - Siyasi Haber Sayısı/Etik İhlal İçeren Siyasi Haber Türleri Sayısı

Toplam siyasi haber/milletvekilliği seçimi haberi sayısı: 288/231 (%80)

Milletvekilliği seçimi haberlerinde, toplam/etik ihlal içeren haber sayısı: 231/37 (%16)

Diyalog

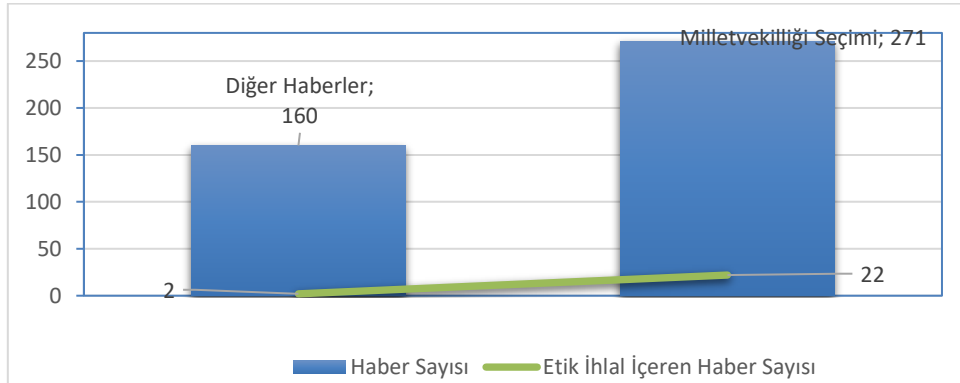

Grafik 6: Diyalog - Siyasi Haber Sayısı/Etik İhlal İçeren Siyasi Haber Türleri Sayısı

Toplam siyasi haber/milletvekilliği seçimi haberi sayısı: 346/186 (%53)

Milletvekilliği seçimi haberlerinde, toplam/etik ihlal içeren haber sayısı: 186/9 (%10)

Havadis

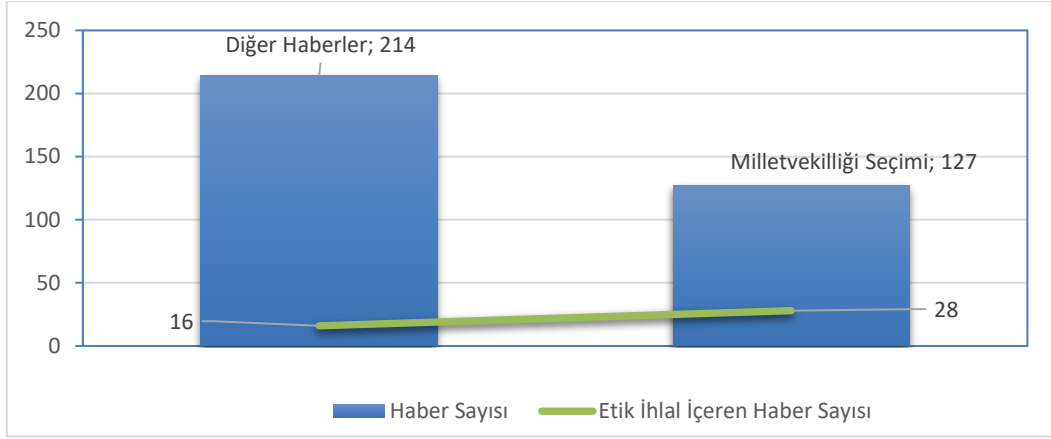

Grafik 7: Havadis - Siyasi Haber Sayısı/Etik İhlal İçeren Siyasi Haber Türleri Sayısı

Toplam siyasi haber/milletvekilliği seçimi haberi sayısı: 431/271 (%62)

Milletvekilliği seçimi haberlerinde, toplam/etik ihlal içeren haber sayısı: 271/22 (%8)

Yeni Bakış

Grafik 8: Yeni Bakış - Siyasi Haber Sayısı/Etik İhlal İçeren Siyasi Haber Türleri Sayısı

Toplam siyasi haber/milletvekilliği seçimi haberi sayısı: 341/127 (%37)

Milletvekilliği seçimi haberlerinde, toplam/etik ihlal içeren haber sayısı: 127/28 (%22)

B. Görüşmeler

1. Örneklem

Yeni medya üzerinden görev ifa eden basın mensuplarının, “basın hak ve özgürlükleri ve sınırları” ve “iletişim etiği” hususlarındaki bakış açısını saptamak adına, “nitel araştırmada amaçlı örneklem” kapsamında, yukarıda tanımına yer verilmiş olan, uygun örnekleme/kolay ulaşılabilir durum örnekleme” (*convenience sampling*) yöntemine başvurulmuş saptanan uygulama grubu (yirmi kişi) ile, “yarı yapılandırılmış” formda derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Sosyal bilimlerin tüm araştırma alanları başta olmak üzere; gazetecilik, hukuk, tıp gibi pek çok dalda profesyonel bir teknik veyahut yardımcı bir araç olarak, “görüşme” kullanımı söz konusudur (Kahn, 1983: v; Tekin, 2006: 101). Nitel araştırmalarda sık kullanılan veri toplama tekniği olan görüşme, görüşülen kişilerin kendini/kendilerini doğrudan ifade edebilmesi imkânı sunarken; araştırmacı da görüştüğü kişiye/kişilere ilişkin kapsamlı bir gözlem gerçekleştirebilme imkânına erişmektedir (McCracken, 1988: 9; Tekin, 2006: 102).

Derinlemesine görüşme, araştırma konusunun tüm boyutlarını kapsayan şekilde, daha açık uçlu sorular sorularak, detaylı cevapların alındığı; birebir bilgi toplamaya olanak sağlayan bir tekniktir (Johnson, 2002: 106; Tekin, 2006: 102).

Görüşmeler, yapılandırılmamış, yarı yapılandırılmış ve yapılandırılmış olmak üzere üç alt başlığa ayrılabilir (Punch, 2005: 166; Tekin, 2006: 104). Yapılandırılmış görüşmede, sadece önceden belirlenmiş standart sorular çerçevesinde görüşme gerçekleştirilmektedir (Tekin, 2006: 104). Yapılandırılmamış görüşmede, önceden belirlenmemiş, görüşmenin seyri ışığında, tamamen açık uçlu sorular ile görüşme gerçekleştirilmektedir (Tekin, 2006: 104). Diğer yandan, yarı yapılandırılmış görüşmelerde, önceden belirlenen sorular kullanılırken; yapılandırılmamış görüşmeye oranla daha sınırlı şekilde, görüşmenin seyri ışığında spontane sorulara da başvurulmuş ve hedeflenen verilerin/yanıtların detaylandırılmasına olanak sağlanabilmektedir.

Çalışmada, yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşme yöntemi tercih edilmiştir. Bu çerçevede, çalışmada, önceden hazırlanan sorular ışığında görüşmeler gerçekleştirilirken; görüşmelerin seyri ışığında, spontane sorulara da yer verilerek, verilerin detaylandırılması sağlanmıştır.

Çalışmada, örneklemin oluşturulmasında, yukarıda da belirtildiği gibi, yeni medya haber sitelerinin nicelik olarak tespiti sağlanamadığı gibi; bu çerçevede, taban sayısı belirsiz sitelerin, çalışanlarının sayısının da bilimsel olarak belirlenmesi mümkün olamamaktadır. Diğer bir ifade ile, mevcut bir araştırma bulunmamakta; yine, internet haber sitelerinin KKTC’de faaliyete başlaması veyahut

faaliyetlerini sürdürebilmesi noktasında, kayıt/bildirim zorunluluğu söz konusu olmadığı için, yeni medya üzerinden basın mensubu olarak görev ifa eden bireylerin sayısının da net olarak belirlenmesi olanaklı bulunmamaktadır. Bu duruma istinaden, görüşme grubu, kolay ulaşılabilir durum örnekleme çerçevesinde belirlenmiştir; yeni medya üzerinden (veya ana akıma ek olarak yeni medya üzerinden de) görev ifa eden basın mensubu yirmi kişi ile yarı yapılandırılmış formda, derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler, çalışmanın yazarları tarafından, görüşme grubu ile bireysel olarak, yüz yüze gerçekleştirilmiştir.

Belirtmek gerekir ki, soru soruş şekli, ses tonu vb. gibi tüm etmenler, görüşmelerin güvenilirliğine etki edebilecek niteliği haizdir (Silverman, 1993 :148; Türnüklü, 2000: 550). Bu çerçevede, tüm unsurların mümkün olduğunda standartlaştırılması adına, örneklem öncesi, beş kişilik bir pilot grup ile, aynı formda görüşmeler gerçekleştirilmiş, esas görüşme grubu ile gerçekleştirilen görüşmelerdeki tüm unsurların standartlaştırılması için çalışmalar yapılmıştır.

2. Analizler¹¹

İlgili görüşmelerin analizleri, yukarıda tanımına yer verilmiş olan içerik analizi yöntemi ile gerçekleştirilmiştir.

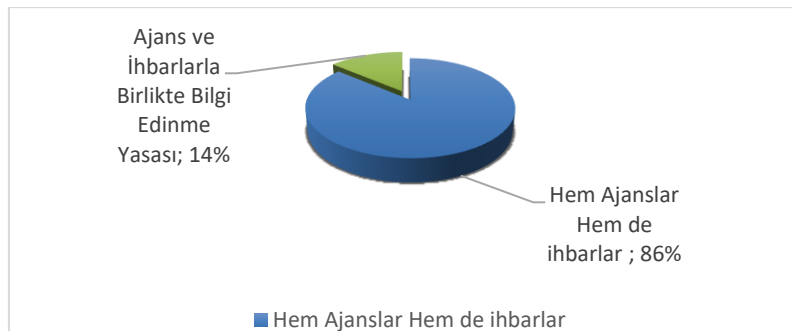
Diğer yandan, görüşmelerin geçerliliğini desteklemek adına, görüşme gerçekleştirilen bireyler ile, analizler sonrası yeniden görüşerek, analiz sonuçlarını paylaşmak, kendilerini doğru ifade edip etmedikleri ve/veya araştırmacıların ifade edilenleri doğru anlayıp anlamadığını tespit noktasında önem arz etmektedir (Kvale, 1995: 27; Türnüklü, 2000: 552). Bu çerçevede, analizler sonrasında, görüşme grubu ile yeniden görüşülmüş, ilgililer ile bireysel sonuçları incelenmiş; görüşmelerin geçerliliğine katkı sağlanmıştır.

Ayrıca, görüşmenin geçerliliğini etkileyen bir diğer unsur da görüşme grubu ile güven ilişkisi yaratılmasından geçmektedir. Aksi halde ulaşılan verilerin doğru mu, yoksa araştırmacıyı yönlendirmek için mi olduğu sorgulanabilecektir (Bassegy, 1999: 76; Türnüklü, 1995: 27). Bu çerçevede, görüşme grubu ile, görüşmeler öncesinde bir araya gelinerek, güven ilişkisi kurulması hedeflenmiş; verecekleri bilgiler ışığında, mesleki anlamda olumsuzluk yaşamamaları adına (işten çıkarılma, kınama cezası alma vb.), ad-soyadlarının kodlanarak kullanılacağı hususunda kendilerine güvence sunulmuştur.

Analizler çerçevesinde, aşağıda yer verilen dört temel başlığa ulaşılmıştır. Bu çerçevede, ulaşılan sonuçlara, ilgili başlıklar altında yer verilecektir. Analizler içerisindeki oranlar, verilerin tamamı üzerinden; katılımcılar kodlanarak belirtilen, görüşlere/dikkat çekici ifadeler ise, her kısım içerisinde, örneklem %20 oranında temsil edilecek şekilde yer verilmiştir.

a. Yeni Medya Mensuplarının Haber Edinme Kaynakları ve Haberlerin Doğruluğunu Teyit Etme

Haber Kaynakları

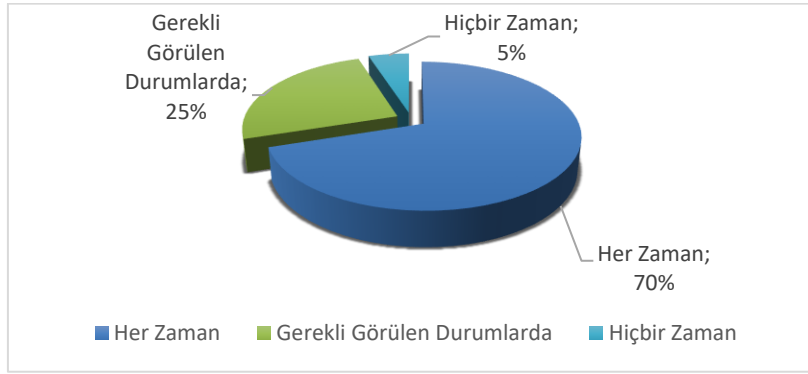

Grafik 9: Yeni Medya Basın Mensuplarının Haber Kaynakları Dağılımı

¹¹ Görüşme soruları, araştırma yöntem ve teknikleri uzmanı, Prof. Dr. Faruk Kalkan -Lefke Avrupa Üniversitesi İletişim Fakültesi Dekanı- ve Doç. Dr. Ahmet Güneşli -Lefke Avrupa Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi- tarafından incelenerek, önerileri doğrultusunda revize edilmiş; onaylarının ardından, görüşmelerde kullanılmıştır.

Örnekleme, 20 katılımcıdan, görevleri açısından, haber edinme kaynakları ile doğrudan ilgili olmayan 2 katılımcı dışındaki 18 katılımcı, diğer ifade ile, 2 katılımcının grubun dışında tutulması çerçevesinde alt grup içerisinde %100 oranında; hem Ajanslar hem de ihbarlar (Telefon, Yeni Medya-Sosyal Medya) ve bu sayı içinde önemli bir kısmı aynı zamanda, kişisel bağlantılar, Polis Basın Subaylığı ve kamu kurumlarının basın ile bağlantılı personelleri üzerinden haber/bilgi edindiklerini; yine aynı grup içerisinde 3 katılımcı (yaklaşık olarak %16), ek olarak bilgi edinme yasası ile bilgi edindiklerini belirtmişlerdir.

Doğruluğu Teyit Etme

Grafik 10: Yeni Medya Basın Mensuplarının Edindiği Bilgileri Doğrulatma Oranları

Her Zaman Teyit Etme

“Her zaman teyit etme” %70 oranında uygulanmaktadır:

MÇ 4: “Tabi ki, aksi takdirde hazırlanan içeriğin haber değeri olmaz; haber gücünü doğruluğundan almaktadır”.

MÇ 8: “Yayıcılık etiği gereği, doğrulatmadığımız hiçbir haberi yayınlamam.”

MÇ 16: “Kesinlikle. Bilgilerin doğruluğu teyit edilemiyorsa, bu bilgileri haber olarak kullanmıyoruz.”

Gerekli Görülen Durumlarda Teyit Etme

“Gerekli görülen durumlarda teyit etme”, %25 oranında uygulanmaktadır:

MÇ 6: “...Güvenilir kaynaklardan edindiğim zaman, ikinci teyide ihtiyaç duymuyorum”.

Teyit Etmeme

“Teyit etmeksizin” edinilen bilgiyi/ihbarı haber olarak yayınlama eğilimi ise, %5 oranında karşılık bulmuştur

Yeni Medya Haberciliğinde Etik İhlal Sebepleri ve Önleme Yöntemleri

Etik İhlal Sebepleri

Grafik 11: Etik İhlal Sebepleri

Etik ihlal sebeplerini sıralama hususunda, örnekleme;

%50 oranında, “yüksek tıklanma beklentisi (tiraj) içerisinde -reklamlar üzerinden kâr odaklı-” olunması:

MÇ 10: “Bence etik ihlallerin en önemli sebebi, yüksek tıklanma beklentisi nedeniyle oluyor”.

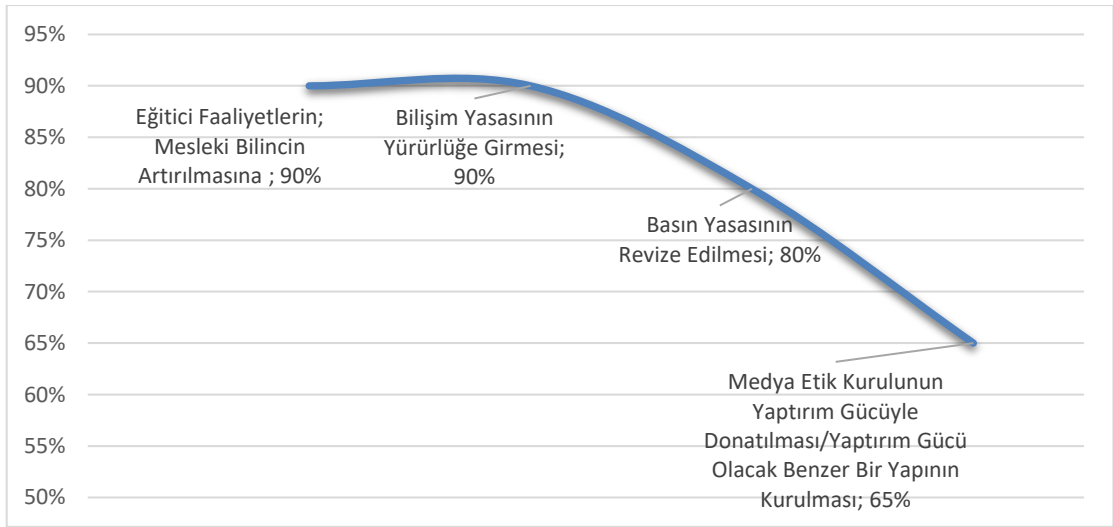
MÇ 15: “Okunma oranını yükseltme, daha çok tıklanma alma çabası/kaygısı, etik ihlale yol açan en önemli sebeptir”.

%50 oranında, “eğitim eksikliği/bilinçsiz yaklaşım” (özensizlik ile de ilişkilendirilerek):

MÇ 7: “Etik değerlerin bilinmemesi diğer bir ifade ile eğitim eksikliği sanıyorum en önemli etik ihlal sebeplerinden biridir”.

MÇ 9: “Etik ihlallerin temel sebebi, gazetecilerin etik değerleri bilmemesi ve buna bağlı olarak etik değerlere uygun hareket etmiyor oluşundan kaynaklanmaktadır”.

Etik İhlallerin Önlenme Yöntemleri

Grafik 12: Etik ihlalleri Önleme Yöntemleri

Örnekleme, çözüm önerileri ile ilgili soruda, bir seçeneği belirtmek yerine, birden fazla seçeneğin önemini vurgulama eğilimi görülmüştür. Bu nedenle, her katılımcının belirttiği tüm seçenekler/çözüm önerileri, oranlara yansıtılmıştır.

Eğitici faaliyetlerin artırılması ve mesleki bilincin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılması %90 oranında savunu bulmuştur:

MÇ 9: “Etik ihlal çok fazla var. Ama bunun sebebi de biz gazetecileriz. Eğer biz etik değerleri bilir ve ona göre hareket edersek bu sorunlar ortadan kalkacaktır”.

MÇ 5: “Basın mensuplarının tümüne kısa programlarla ve kurulacak tarafsız, siyasetten arındırılmış bir oluşumla zorunlu eğitim şartı (kurs anlamında) getirilmelidir”.

MÇ 12: “Mesleki bilinç arttırılmalıdır. Bunun için de temel yöntemlerden biri, eğitici faaliyetlerdir.”

Bilişim yasasının yürürlüğe girmesi de katılımcıların %90 oranında gerekli gördüğü bir diğer husus olarak dikkat çekmektedir.

MÇ 6: “Bilişim yasasının yürürlüğe girmesi halinde, bugün pek çok etik ihlal gerçekleştiren yeni medya basın mensubu, sorumlu tutulacakları ve cezai yaptırım uygulanacağı için çok daha dikkatle yayın gerçekleştirmeye başlayacaktır”.

MÇ 13: “Bilişim yasasının halen daha yürürlüğe girememesi kişi hak ve özgürlüklerine yönelik olumsuzluklar yaratıyor. En kısa sürede yürürlüğe girmesi gerektiğini düşünüyorum.”

MÇ 19: “Bilişim yasasının olmaması kesinlikle büyük sorun teşkil ediyor. Çünkü, doğrusunu söylemek gerekirse, internet haber sitelerimiz freni patlamış birer kamyon gibi önüne geleni ezip geçiyor.”

Basın yasası ile ilgili düzenleme gerekliliği %80 oranında savunu bulmuştur:

MÇ 10: “Basın yasasının, basının yeni yapısına uygun şekilde düzenlemeler ile revize edilmesi; yani güncel araç gereçlerle (yeni medya ile) bütünleşen yapının, basın yasası ile, düzenleme altına alınması gerekmektedir”.

MÇ 14: “Basın yasası, bilişim yasası ile birlikte ele alınmalıdır. Böylece, yapısal sorunlar ve yasal sorunlar en aza indirilmelidir.”

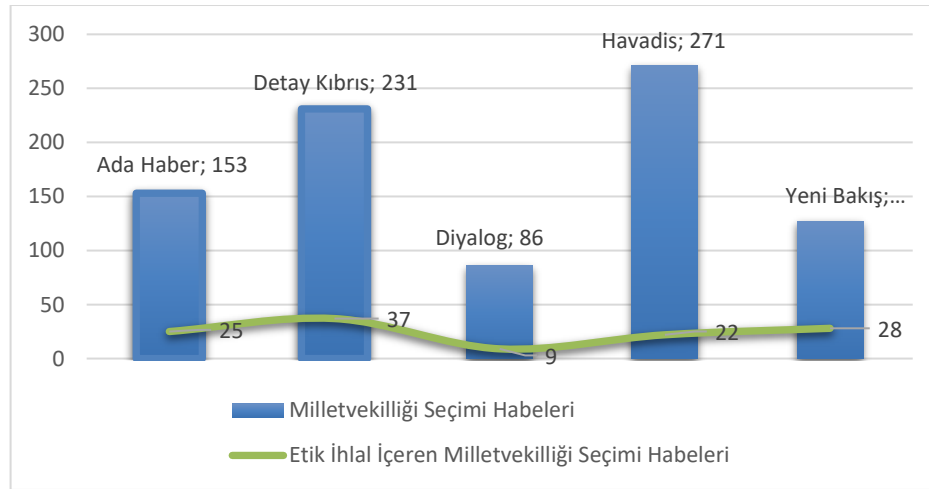
MÇ 18: “Basın yasasının gözden geçirilmesi, değiştirilmesi gereklidir. Çünkü kanundaki eksikler nedeniyle yasal boşluklar olması, akabinde pek çok olumsuzlukları beraberinde getiriyor”

Diğer yandan, medya etik kurulu veya benzer bir yapının, maddi yaptırım ile donatılması ve bu yöntemle caydırıcılık ve/veya cezalandırılma mekanizmasının kurulması gerekliliği %65 oranında vurgulanmıştır:

MÇ 2: “Medya etik kurulu veya bu kurul benzeri bir yapının, etik ihlallerin caydırılması veya cezalandırılması için, maddi yaptırım uygulayabilmesi gerekliliği açıktır”.

MÇ 12: “Medya etik kurulunun maddi yaptırım gücü ile donatılması önemlidir.”

IV. BULGULAR

Grafik 13: Sitelere Göre Toplam Siyasi (Milletvekiliği Seçimi) Haber Sayısı/Etik İhlal Sayısı

Kasım-Aralık 2017 tarihleri arasında gerçekleştirilen KKTC’de faaliyet gösterilen 5 internet haber sitesine ilişkin taramada; siyasi haberler içerisinde en fazla yayın yapılan kategori olan KKTC 2018 Milletvekiliği Seçimine ilişkin, etik ihlal içeren haber oranları, siteler bazında, çoktan aza doğru şu şekilde saptanmıştır:

Yeni Bakış; 127 Haber/28 Etik ihlal içeren Haber \cong %22

Ada Haber; 153 Haber/25 Etik ihlal içeren Haber \cong %16

Detay Kıbrıs; 231 Haber/37 Etik ihlal içeren Haber \cong %16

Diyalog; 86 Haber/9 Etik ihlal içeren Haber \cong %10

Havadis; 271 Haber/22 Etik ihlal içeren Haber \cong %8

Bu kapsamda, Yeni Bakış internet haber sitesi, en çok etik ihlale rastlanan site olarak saptanmış; Ada Haber ve Detay Kıbrıs yaklaşık olarak eşit etik ihlal ile, ikinci sırayı paylaşmış; Diyalog ve Havadis internet haber siteleri ise, %10 ve altı oranlarla, en az etik ihlale rastlanan siteler olarak tespit edilmiştir.

Bu kapsamda, en çok etik ihlal oranına rastlanan, geniş bir sermaye grubu desteği bulunan¹² Yeni Bakış internet haber sitesinde görevli muhabirler, yazı işleri müdürü/müdürleri ve editör/editörlerin, meslek ilkelerine daha sıkı şekilde bağlı yayıncılık yapma gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Diğer yandan, yine büyük bir sermaye grubu desteği bulunan Ada Haber'in, ikinci en fazla etik ihlal yer alan internet haber sitesi olması çerçevesinde, ilgili sitenin, yukarıda belirtilen mensuplarının da, etik ilkelere daha fazla riayet etme gerekliliği doğmaktadır.

Bu kapsamda, güçlü sermaye gruplarının, kendi grupları için olumlu sonuçlar doğmasını destekleyecek siyasi iktidarların görev başına gelmesi amacı ile, yönlendirici haberler yaparken, tarafsızlık ve bağımsızlık ilkesine uygun olmayacak şekilde hareket ettikleri; yine aynı amaçla muhalif oldukları siyasilere/adaylara ilişkin eleştiri sınırlarını aşan ve kişilik haklarını zedeleyen yayınlar yaptığı düşüncesinin oluşmasına sebebiyet verilmektedir. Bu da, farklı alanlarda yatırımları olan grupların, medya içerisinde bu denli aktif olmasının sınırlandırılması gerekliliğinin gündeme gelmesine yol açmaktadır.

Basın mensubu kökeni bulunan kurucu/yöneticilere sahip olan Detay Kıbrıs'ın, üçüncü en fazla etik ihlal içeren haber sitesi olarak tespit edilmesi çerçevesinde, güçlü bir sermaye grubuna bağlı olmamakla birlikte, bir siyasal partinin iktidara taşınabilmesi yönünde, deyim yerinde ise -siyasi parti yayın aracı gibi- yayıncılık gerçekleştirdiği; bu çerçevede de resmi olarak bu yönde bir durum söz konusu değilken, bahse konu yaklaşımın, tarafsızlık-bağımsızlık ilkesine aykırılık teşkil ettiği; yine, aynı amaçla muhalif oldukları siyasilere/adaylara ilişkin eleştiri sınırlarını aşan ve kişilik haklarını zedeleyen yayınlar yaptığı belirlenmiştir.

Beş haber sitesi içerisinde, en düşük etik ihlal oranına rastlanan, bir diğer geniş sermaye grubu desteği bulunan Diyalog internet haber sitesi ise, belirtilen geniş sermaye destekli haber sitelerinden farklı olarak, daha yansız ve bağımsız habercilik anlayışını sürdürmektedir. Bu kapsamda, daha yüksek standartlar içerisinde sorgulanması düşünülebilecek %10'luk etik ihlal oranı; ilgili şartlar içerisinde ideal olarak kabul edilebilecektir.

Son olarak, basın mensubu kökeni bulunan kurucu ve yöneticiye sahip olan Havadis internet haber sitesi ise, incelemede en düşük etik ihlal oranına sahip olan ve tarafsızlık-bağımsızlık, kişilik haklarına saygı gibi hususlarda, en yerinde yaklaşımı olan site olarak tespit edilmiştir.

KKTC'de faaliyet sürdüren yeni medya haber sitelerinde görülen en önemli etik ihlallerin biri, özellikle, çalışmada da incelemeye tabi tutulduğu üzere, seçim dönemlerinde, adayların bir birileri ile ilgili söylemlerinde yer alan kişilik haklarını ihlal eden yaklaşımlara, yeni medya haber sitelerinde de aynen yer verilmesi gelmektedir.

Diğer yandan, bazı internet haber siteleri de siyasi yaklaşımları çerçevesinde ve/veya bünyelerinde görev alan ve aynı zamanda seçimlerde aday olan bireylerin yaklaşımları çerçevesinde, diğer adaylara ve topluma yönelik, eleştiri sınırını aşan, kişilik haklarını, onur ve saygınlığı zedeleyici haberler yayınlamaktadır. Bu durum, önemli bir aykırılık oluşturmaktadır. Yine, -sınırlı da olsa- bazı yeni medya haber sitesi mensuplarının, çıkar sağlama amaçlı yaklaşımları ve telif hakkı ihlalleri de sorun teşkil etmektedir.

¹² Örnekleme, Ada Haber, yine Diyalog ve Yeni Bakış internet haber sitelerinin sahipliğinde, çapraz medya sahipliği görülmektedir. Çapraz medya sahipliği, farklı sektörlerde yatırımları bulunan bireylerin/grupların, medya sektörüne girerek, diğer sektörlerden sağladıkları yüksek gelirlerle, medya sektörünü domine etmelerine yol açmaktadır. Bkz. Kuyucu, 2013.

Bir diğerk dikkat çekici nokta, görüşme grubunun, %5'i hiçbir zaman olmak üzere, %30'unun, haberi doğrulatmaksızın, yayınlarını gerçekleştirmesidir. Bu durum, doğruluk-dürüstlük ilkesi ile çelişmektedir.

Yeni medya haberciliğinde söz konusu olan, bu ve benzeri pek çok etik ihlalin, yeni medya basın mensupları ile yapılan görüşmeler neticesinde, şu iki temele dayandığı tespit edilmiştir.

- Eğitim Eksikliği/Mesleki Bilinç Eksikliği,
- Yüksek Tıklanma Beklentisi (Çıkar sağlama amaçlı yaklaşımlar).

Bu sebepler çerçevesinde oluşan etik ihlal içeren haberlerin azaltılması amacı ile, yine yeni medya basın mensupları ile yapılan görüşmeler neticesinde de şekillenen önerilere, çalışmanın öneriler ve sonuç bölümünde yer verilecektir.

Sonuç ve Öneriler

Çalışma neticesinde varılan sonuçlar ve/veya öneriler; 3 temel madde halinde sayılacaktır:

Mesleki Eğitsel Faaliyetlerin & Bilincin Arttırılması

İlk olarak, eğitim eksikliğinin, lisans diploması bulunmaması temelinde ele alınması halinde¹³; sorunun, basın mensubu olarak çalışabilmek için, üniversitelerin İletişim Fakülteleri'nden mezun olma şartı aranmaması ile ilişkili olduğunu belirtmek gerekmektedir. Oysa ki, bu alanda da, tıpkı avukatlık mesleği veya doktorluk mesleği gibi, görev ifa edebilmek için temel şart olan üniversitelerin ilgili lisans programlarından mezun olmak önem arz etmektedir. Aksi halde, eğitsel açıdan yetersiz bireylerin, "ucuz iş gücü" olarak görülmesi; buna bağlı olarak sektörde varlık göstermeleri ve sonucunda da hukuki ve etik ilkeleri zedelemeleri önlenemeyecektir.

Eğitsel eksikliklerin, mesleki bilincin yetersizliği temelinde ele alınması halindeyse, sorunun, basın mensuplarının meslek ilkelerini bilmemesi ve/veya göz ardı etmemesi ile de ilintilidir. Bu durumun aşılması ise, yine, meslek içi bilinçlendirici faaliyetlerin arttırılması; üniversiteler tarafından, mezuniyet öncesi ve sonrası, ek eğitimler, sempozyum, konferans ve paneller ile, eğitimin desteklenmesi ve tümünden önemlisi, basın çalışanlarının, bu eğitimlere katılıp, eğitsel fayda sağlaması gerekmektedir.

Yasal Düzenlemelerin Geliştirilmesi/Yürürlüğe Girmesi

- Basın Yasasının Revize Edilmesi

KKTC Basın Yasası'nın revize edilmesi gerekliliğini, bir kez daha vurgulamak yerinde olacaktır. Çünkü yasada, basın mensuplarının, ana akım medya üzerinden dahi gerçekleştirdikleri yayınların, etik ve ahlaki sınırı çizilmemektedir. Oysaki, artık yeni medya gibi, ana akım medyaya alternatif oluşturan önemli bir platform bulunmaktadır. Ve bahse konu yeni platform, ana akım medyadan, hız olgusu ve erişim kolaylığı yönünden oldukça farklılaşmaktadır.

Çalışmada, yeni medya haber siteleri üzerinden gerçekleştirilen yayınlarla, ne denli ileri noktalara ulaşan etik ihlallerin söz konusu olabildiği ortaya koyulmuştur. Pek tabii bu hususların sonuçlarına ilişkin hukuki ve etik inceleme ile birlikte, psikolojik inceleme de yapılması gerekliliği ortadadır. Çünkü bireylerin etik ve hukuki ilkelere aykırı şekilde, toplum önünde zedelenen onur ve saygınlıkları, psikolojik pek çok sorunun da ortaya çıkmasına yol açabilecektir. Bu kapsamda gerek ana akım medya gerekse çalışma konusu çerçevesinde yeni medya mensuplarının hak ve özgürlüklerinin, *kapsamlı şekilde*, basın yasasında düzenleme altına alınması ve yine sınırlarının çizilmesi hususuna, basın yasasında yer verilmesi gerekliliği hasil olmaktadır.

¹³ Bu öneride; mevcut yapıda, lisans diploması olmaksızın yıllardan beridir basın mensubu olarak çalışan ve yüksek bilinçle, doğru habercilik yapan; kişilik haklarına, diğerk hukuki ilkelere ve pek tabii iletişim etiği ilkelerine riayet eden bireyler tenzih edilmiştir.

- Bilişim Yasasının Yürürlüğe Girmesi

Yine, yukarıda belirtilen ahlaki ve etik değerler kapsamında medya ve yeni medya üzerinden yayın yapılması gerekliliği; hukuk kuralları kapsamında da bilişim yasaları ile de düzenleme altına alınmalıdır. KKTC’de, henüz yürürlükte bulunan bir bilişim yasası olmaması nedeniyle, ilgili suçlar, cezazsı kalmaktadır. Bu durum, etik ihlallerin en önemli nedenlerinden biridir.

Diğer yandan, KKTC Cumhuriyet Meclisi’nde, ilgili komisyonda bir bilişim yasa tasarısı hazırlanması ve Genel Kurul’da da ilgili yasa tasarısının ivedilikle görüşülmesi kararı alınmasına karşın, bu çalışma hazırlanırken, henüz hiçbir gelişme yaşanmamıştır. Bu kapsamda da *Kanunsuz suç ve ceza olmaz* temel ceza hukuku ilkesi uyarınca, belirtilen etik ve ahlaki değerlere aykırı haberlerin, yeni medya üzerinden yayınında, haberi hazırlayan ve yayınlayanlara, ceza verilememektedir.

Uzun bir süredir gerekliliği vurgulanan bilişim yasasının yürürlüğe girmesi halinde, yeni medya üzerinden yapılan tüm paylaşımlar ve dolayısıyla da basın mensuplarının yayınları, denetime tabi olacak, böylece de belirtilen etik ve ahlaki olmayan yayınların önüne geçilecek ve/veya bu tip yayınların yapılması caydırılacak; yapılması halinde ise, ilgililer cezalandırılacaktır.

- Medya Sahipliğine İlişkin Düzenlemeler Getirilmesi

Medya sektörü içerisinde yer alan yeni medya haber sitelerini de bağlayıcı şekilde, örneklemde de bazı internet haber siteleri için geçerli olduğu gibi, büyük sermaye gruplarının sahipliği söz konusudur. KKTC ölçeğinde bu durum pek de fazla kendini hissettirmiyor gibi görünse de büyük sermaye gruplarının genelinde, kendine yakın gördüğü siyasi parti ve/veya adayları iktidara taşıma uğraşı söz konusu olabilmektedir. Bu durum, şahsi/grupsal menfaatlerin korunması ve geliştirilmesi temeline dayanmaktadır.

Bu çerçevede de tarafsızlık-bağımsızlık, kişilik haklarına saygı, eleştiri sınırını aşmama, haber-yorum dengesini koruma gibi iletişim etiği ilkeleri, ilgili hedefler doğrultusunda, geri plana atılabilmektedir. Bu durum, medya patronlarının, sadece medya sektöründeki sahiplikle sınırlanması; diğer bir ifade ile, gayrimenkul, turizm, finans vb. başka sektörlerle girmelerinin önlenmesi ve/veya belirli oranlarda kısıtlanması halinde aşılabilecektir. Bu da, ancak, yasalar eliyle mümkün olabilecektir. Basın Yasası’nda bu yönde düzenlemelere yer verilmesi veya basın sahiplik yasası gibi bir ad altında, yeni medya haber sitelerinin de içerisinde yer aldığı basın kuruluşlarının sahipliğine ilişkin sınırlamaları içerek yasal düzenlemeler getirilmesi öneriş, KKTC için de tartışmaya açılmalıdır.

Medya Etik Kurulu veya Kurulacak Benzer Bir Yapının Maddi Yaptırım Gücü ile Donatılması

Medya Etik Kurul, şikayetler üzerine veya re’sen verdiği kararlar, maddi anlamda yaptırım içermemektedir. Diğer bir ifade ile, etik ihlal gerçekleştiren bir medya kuruluşuna veya yeni medya kuruluşuna/sitesine, ihlale konu haberi kaldırma; ihlal nedeniyle tazminat ödenmesini sağlama gibi maddi yaptırımlar uygulayamamakta; daha ziyade, kınama, uyarı gibi manevi yaptırımlar uygulamaktadır. Pek tabii cezalandırma hususunda asli görev mahkemelerindir ancak, basın hak ve özgürlüklerinin sınırlandırılması çerçevesine aykırı şekilde basın mensuplarının davranışları ve yayınları, önceden basın yasası ile de kısıtlanmalı; diğer yandan bu haberlerin internet ortamında paylaşımı ile ilgili de bilişim yasası da yürürlüğe girerek, bu eylemlerin cezalandırılması gerekmektedir.

Ayrıca, kuruluşun verdiği kararlar incelendiğinde, ana akım medyaya kıyasen, önemli bir oranın, yeni medyaya üzerinden gerçekleşen etik ihlallere ilişkin olduğu görülmektedir. İnternet üzerinden gerçekleştirilen habercilik faaliyetlerindeki etik ihlallerin yüksek oranda olması, bu ihlallerin, cezazsı kalacağı düşüncesi nedeni ile söz konusu olmaktadır.

Oysaki, çalışmada, doğrudan ilgili olmadığı için ele alınmayan, KKTC Devleti eliyle, diğer bir ifade ile, yasalara dayanarak kurulan; radyo ve televizyonların yayınlarını düzenleyen *Yayın Üst Kurulu*, etik kurulun ilkelerine benzer ilkelere sahip olmakla birlikte, kararlarında, maddi yaptırım uygulayabilmekte

ve bu kapsamda, para cezası (tazminat), yayını durdurma gibi kararlar verebilmektedir. Böylece, etik kaidelere uyma hususunda, medya kuruluşları zorunluluk hissetmektedir.

Bu duruma benzer yetkiler ile, etik kurulunun (veyahut devlet eliyle, yasal zemine dayanarak oluşturulacak, medya ve yeni medyada haberciliğinde etik ihlal denetimi yapacak bir başka kuruluşun) donatılması ile, etik ihlallerin, aynı zamanda yasal aykırılıklar olarak kabulü ve buna istinaden de önlenmesi veya verilen zararın tazmini için, maddi yaptırımlarla desteklenebilecek kararların alınabilmesi sağlanacaktır.

Kaynakça

Allcott, H. & Gentzkow, M. (2017). Social Media and Fake News in the 2016 Election, *Journal of Economic Perspectives*, 31(2), 211–236.

Badiou, A. (2004). *Etik, Kötülük Kavrayışı Üzerine Bir Deneme* (Çev. Tuncay Birkan). İstanbul: Metis.

Banar, S. (2016). Türkiye’de Haber Verme İşlevinin Kişilik Hakları ve Etik Yaklaşımıyla Değerlendirilmesi, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15, 125-138.

Bassey, M. (1999). *Case Study Research in Educational Settings*. Buckingham: Open University Press.

Berelson, B. (1952). *Content Analysis in Communication Research*. Glencoe: Free Press.

Ceylan, (2012). Toplumsal Değerler ve Medya Etiği, *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(7), 45-58.

Dolunay, A. & Kasap, F. (2017). Basın Hak ve Özgürlüklerinin Yeni Medya Üzerinden Değerlendirilmesi, *Uluslararası İletişimde Yeni Yönelimler Konferansı* içinde, 521-533. İstanbul: Nobel Yayıncılık.

Dolunay, A. & Kasap F. (2018). Freedom of the Press in the Digital Age within the Frameworks of Ethics, Law and Democracy Education: Example of the North Cyprus, *Quality & Quantity*, 52(1), Supplement 1, 663-683. doi: <https://doi.org/10.1007/s11135-017-0645-x>

Dolunay, A. & Kasap, F. & Keçeci, G. (2017). Freedom of Mass Communication in the Digital Age in the Case of the Internet: “Freedom House” and the USA Example, *Sustainability*, 9(10), 1739, doi: <https://doi.org/10.3390/su9101739>

Dolunay, A. & Keçeci, G. (2016). Copyright Problems in the Turkish Cypriot Law within the framework of Communication Ethics, *International Journal of Current Research*, 8(12), 43209-43214.

Dolunay, A. & Keçeci, G. (2017). Kıbrıs Türk Hukukunda İletişim Etiği Çerçevesinde Telif Hakkı Sorunları, *Journal of History Culture and Art Research*, 6(4), 1396-1409, doi: <http://dx.doi.org/10.7596/taksad.v6i4.1081>

Etik Kelime Kökeni (t.y.). Erişim adresi: <https://www.etimolojiturkce.com/kelime/etik>

Erol, G. (2012). *İletişim ve Etik*. İstanbul: Hiperlink Yayınları.

Gitelman, L. (2006). *Always Already New Media, History, and the Data of Culture*. The MIT Press.

Gülsün, R. (2015). İnsan Onuru ve Lekelenmeme Hakkı, *International Journal Of Legal Progress*, 1(2), 16-43.

İrvan, Süleyman (2003). “Medya ve Etik,” Medya Etik ve Hukuk, Derleyen Sevdâ Alankuş, İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.

Johshon, J., M. (2002). In-Depth Interviewing. Handbook of Interview Research Context&Method (Editors: Jaber F. Gubrium, James A. Holstein. London: Sage Publications.

Kahn R., L. (1983). *The Dynamics of Interviewing*. Florida: Robert E. Krieger Publishing Company.

- Kalkan, F., vd. 2015. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Medyanın Bugünkü Durumu ve Geleceğe İlişkin Hukuki ve Toplumsal Altyapı Üzerine Bir Araştırma. Lefke: Lefke Avrupa Üniversitesi Yayınları.
- Kara, E. (2012). Lekelenmeme Hakkı, *Adalet Dergisi*, 42, 188-197.
- Koçak, A & Arun, Ö. (2006). İçerik Analizi Çalışmalarında Örneklem Sorunu, *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 3(4), 21-28.
- Krippendorff, K. (1980). *Content Analysis: An Introduction to is Methodology*. Beverly Hills: Sage.
- Kuyucu, M. (2013). Türkiye'de Çapraz Medya Sahipliği: Medya Ekonomisine Olumsuz Etkileri ve Bu Etkilerin Önlenmesine Yönelik Öneriler, *Selçuk İletişim*, 8(1), 144-163.
- Künye (t.y.). Erişim adresi: <http://www.yenibakisgazetesi.com/kunye.html>
- Künye (t.y.). Erişim adresi: <http://www.detaykibris.com/identity.php>
- Künye (t.y.). Erişim adresi: <https://www.diyaloggazetesi.com/kunye.html>
- Künye (t.y.). Erişim adresi: <https://www.havadiskibris.com/kunye/>
- Künye (t.y.). Erişim adresi: <https://www.kibrisadahaber.com/identity.php>
- Karataş, Z. (2017). Sosyal Bilim Araştırmalarında Paradigma Değişimi: Nitel Yaklaşımın Yükselişi, *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi* 1(1), 68-86.
- Kvale, S. (1995). The Social Construction of Validity, *Qualitative Inquiry*, 1(1), 19-40.
- Lin, B. T; Y. J. Li; F. Deng & L. Lee (2013). "Understanding New Media Literacy: An Explorative Theoretical Framework", *Educational Technology & Society*, 16 (4): 160-170
- Manovich, L. (2001). *The Language of New Media*. MIT Press
- McCracken, G. (1998). *The Long Interview*. Sage Publications: Londra.
- Öngören, G. (1996). *Televizyon ve Radyoda Kişilik Haklarına Saldırlara Karşı Hukuki Başvuru Yolları*. İstanbul: Der Yayınları.
- Öngören, G. (1996). *Televizyon ve Radyoda Kişilik Haklarına Saldırlara Karşı Hukuki Başvuru Yolları*. İstanbul: Der Yayınları.
- Punch, K., F. (2005). *Sosyal Araştırmalara Giriş, Nicel ve Nitel Yaklaşımlar*, (Çev. D. Bayrak, H.B.Aslan, Z. Akyüz). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Rigel, N. (2005). *Kadife Karanlık (21. Yüzyıl İletişim Çağını Aydınlatan Kuramcılar)*, İstanbul: Su Yayınları.
- Silverman, I. (1991). *Interpreting Qualitative Data: Methods for Analyzing Talk, Text and Interaction*. London: Sage Publications.
- Tekin, H., H. (2006). Nitel Araştırma Yönteminin Bir Veri Toplama Tekniği Olarak Derinlemesine Görüşme, *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, 3(13), 101-116.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme, *Eğitim Yönetimi*, 6(4), 553-559.
- Uzun, R. (2007). *İletişim Etiği Sorunlar ve Sorumluluklar*, Ankara: Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Kütüphanesi 40. Yıl Yayınları.
- Ünal, & Taylan, (2017). Sağlık İletişiminde Yalan Haber-Yanlı Enformasyon Sorunu ve Doğrulama Platformları, *Atatürk İletişim Dergisi*, 14, 81-100
- Weber, R., P. (1989). *Basic Content Analysis*. Londra: Sage.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.